

STORTINGET

Innst. 156 S

(2018–2019)

Innstilling til Stortinget
fra helse- og omsorgskomiteen

Dokument 8:243 S (2017–2018)

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Per Espen Stoknes, Elise Bjørnebekk-Waagen og Ingvild Kjerkol om bedre kommunale tilbud til volds- og overgrep utsatte unge

Til Stortinget

Bakgrunn

I dokumentet fremmes følgende forslag:

- «1. Stortinget ber regjeringen utarbeide en offentlig og lett tilgjengelig oversikt over hvilke hjelpetilbud som finnes i landets kommuner for barn utsatt for vold og seksuelle overgrep og deres familier. For å sikre flere barn god hjelp må oversikten lages raskt, og det må sikres at både skoler, elevene og ulike helsetjenester i kommunene blir gjort kjent med denne oversikten.
2. Stortinget ber regjeringen utrede og fremme forslag om hvordan én kommunal tjeneste kan utøve det overordnede ansvaret i kommunen for å kartlegge behov og følge opp barn og familier som har opplevd vold i nære relasjoner. I en slik utredning bør den kommunale helsetjenestens rolle vurderes særskilt.
3. Stortinget ber regjeringen utrede en generell lovfesting av barn og unges rett til samordnede tjenester og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.»

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Elise Bjørnebekk-Waagen, Tore Hagebakken, Ingvild Kjerkol, Tuva Moflag og Tellef Inge Mørland, fra Høyre, Torill Eidsheim, Astrid Nøklebye Heiberg, Erlend Larsen og Sveinung Stensland, fra Fremskrittspartiet, Sylvi Listhaug og Ingelinn Lossius-Skeie, fra Senterpartiet, Kjersti Toppe, fra Sosialistisk Venstreparti, Sheida Sangtarash, fra Venstre, Carl-Erik Grimstad, og fra Kristelig Folkeparti, lederen Geir Jørgen Bekkevold, viser til forslaget i Dokument 8:243 S (2017–2018). Helseminister Bent Høie har uttalt seg om forslaget i brev til komiteen av 28. august 2018. Brevet følger som vedlegg til denne innstillingen. Komiteen har i tillegg anmodet om skriftlige innspill til representantforslaget og har mottatt fem innspill.

Komiteen viser til at bakgrunnen for forslaget er ønsket om å tydeliggjøre kommunens plikt til å gi utsatte barn nødvendig hjelp og støtte og behov for bedre kartlegging av barn og familier som har opplevd vold i nære relasjoner. Representantforslaget viser til Barneombudets rapport «Hadde vi fått hjelp tidligere, hadde alt vært annerledes», utgitt i 2018, som peker på en fragmentert og mangelfull oppfølging av barn som har blitt utsatt for vold og overgrep.

Komiteen vil understreke at vold og overgrep er en av våre store samfunnsutfordringer, og at tallene er urovekkende høye. Barn og unge som utsettes for vold og seksuelle overgrep, kan få store og livslange problemer, og samfunnskostnadene er store. Komiteen mener det er viktig at barn og unge skal få et likeverdig hjel-

petilbud uavhengig av bosted, og mener det er uheldig at det er så store ulikheter mellom kommunene.

Komiteen mener at overgrep og vold i nære relasjoner er et samfunnsproblem og grov kriminalitet, som må forebygges langt bedre enn i dag. Overgrep og vold gjør barn og unge syke og har alvorlige konsekvenser for livskvaliteten til dem som rammes. Kostnaden for den enkelte og for samfunnet er betydelig.

Bufdir oppgir at voldsutsatte barn kan få vedvarende helseplager, og komiteen viser til at det blant annet er påvist at vold kan få konsekvenser for barnets nevrologiske, kognitive og emosjonelle utvikling og psykiske helse. Andre negative konsekvenser av å bli utsatt for vold og overgrep i barndommen kan være tilknytningsproblemer, sosial tilbaketrekning, søvnvansker, lærevansker, aggresjonsproblemer og angst.

Komiteen har videre merket seg at forskning viser at voksne som har blitt utsatt for vedvarende omsorgssvikt, har betydelig høyere risiko for å utvikle psykiske vansker, somatiske sykdommer, kriminalitet, rusavhengighet, fedme og hjerte- og karsykdommer, og at dette igjen påvirker levealderen. Bufdir presenterte i 2017 resultatene fra en undersøkelse av hvordan det går med barn som har vært i barnevernet, sammenliknet med andre barn. Resultatene fra undersøkelsen viser at barn og unge som får hjelp fra barnevernet, ofte gjør det dårligere på skolen og har lavere gjennomføringsfrekvens. 30 pst. av voksne som har vært på barnevernstiltak, er verken i jobb eller under utdanning seks år etter endt grunnskole.

Komiteen viser til at Vista Analyse på vegne av Barnevoldsutvalget har vurdert de samfunnsøkonomiske kostnadene knyttet til vold, overgrep og omsorgssvikt mot barn i Norge. NOU 2017:12 Svikt og svik – Gjennomgang av saker hvor barn har vært utsatt for vold, seksuelle overgrep og omsorgssvikt oppsummerer utredningen av de samfunnsøkonomiske konsekvensene:

«Ut fra Vista Analyses nøye begrunnede anslag summerer produksjonstapet som følge av vold, overgrep og omsorgssvikt mot barn opp til 33 milliarder kroner (beregnet i 2015-kroner) for de barna som var rammet i 2015 og tidligere år. Denne kostnaden blir sammenholdt med de faktiske utgiftene over offentlige budsjetter knyttet til behandling og forebygging av vold og overgrep i 2015, innen barnevern, politi, barnehus, krisesentre, utdanningssektoren, helsesektoren, kriminalomsorgen og øvrige instanser som er involvert i slikt arbeid. I følge beregningen summerte disse kostnadene i 2015 opp til et beløp på 8,022 milliarder kroner. Man ser altså at kostnadene av konsekvensene av mishandling av barn langt overstiger det man i dag investerer for å forebygge og behandle dem.»

Komiteen mener de negative konsekvensene for det enkelte barn og for samfunnet ved vold og overgrep er godt dokumentert.

Komiteen mener at ingen barn skal oppleve å falle mellom to stoler i møte med det offentlige. Det er dessverre mange eksempler på manglende utveksling av informasjon og koordinering mellom hjelpeinstanser i kommuner og mellom kommuner og spesialisthelsetjenesten. Skole, barnehage, PPT, helsetjenester, barnevern, krisesenter, familievernkontor og andre instanser må samarbeide til det beste for barnet. Når det offentlige ikke snakker sammen, får barn et dårligere tilbud. Komiteen godtar ikke at de gode kreftene som skal bistå barn og familier, ikke spiller på lag med hverandre.

Komiteen viser videre til at Barneombudet de siste årene har samlet erfaringer fra barn og unge utsatt for vold og overgrep. Her har barnas egne erfaringer blitt lagt til grunn, og undersøkelsene er oppsummert i rapporten med tittelen «Hadde vi fått hjelp tidligere, hadde alt vært annerledes», utgitt i 2018. Rapporten avdekker store hull i oppfølgingstilbudet til barn som har blitt utsatt for vold og overgrep.

Komiteen mener at manglende koordinering i hjelpeapparatet går ut over det enkelte barn og familie, og det bør derfor være én instans som har det overordnede ansvaret for å kartlegge behov og følge opp barn og familier som har opplevd vold i nære relasjoner.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til at det finnes tilgjengelig informasjon om ulike hjelpetilbud til barn og ungdom. For eksempel er ung.no det offentliges informasjonskanal til ungdom, der det også er informasjon om hvilke hjelpetilbud som finnes for dem som er utsatt for vold eller seksuelle overgrep. Flertallet viser videre til at dinutvei.no gir oversikt over hjelpetilbud, informasjon og kunnskap om vold i nære relasjoner, voldtekt og andre seksuelle overgrep. Flertallet understreker at informasjon om vold og overgrep og hvordan den enkelte kan motta hjelp, er en løpende oppgave som regjeringen har forpliktet seg til å jobbe med, sammen med en rekke andre tiltak i Opptrappingsplan mot vold og overgrep (Prop. 12 S (2016–2017)).

Flertallet er opptatt av at ingen barn skal leve med vold, seksuelle overgrep og annen omsorgssvikt, og dette gjenspeilte seg i samarbeidsavtalen i forrige stortingsperiode, det var godt ivaretatt i Jeløya-erklæringen og er også godt ivaretatt i Granavolden-erklæringen.

Flertallet erkjenner at det er utfordringer med samhandlingen mellom ulike hjelpeinstanser, skoler og barnehager som gjør hjelpen mindre effektiv og med lavere kvalitet enn den kunne hatt med god samhandling. Dette er dessverre ingen ny problemstilling. Det arbeides både faglig og politisk for å finne de beste måtene å gi utsatte barn og unge et sømløst hjelpetilbud på. Flertallet viser til at både Opptrappingsplan mot

vold og overgrep (2017–2021), og utredningen NOU 2017:12 Svikt og svik beskriver mangler og behov for forbedringer i tjenestetilbudet for voldsutsatte. Flertallet viser videre til at regjeringen gjennom Tiltaksplan for å bekjempe vold og seksuelle overgrep mot barn og ungdom (2014–2017), En god barndom varer livet ut og Prop. 12 S (2016–2017) Opptrappingsplan mot vold og overgrep (2017–2021) har igangsatt en rekke tiltak for å forbedre tilbudet til barn og familier som har opplevd vold i nære relasjoner.

Flertallet viser til at mange barn og unge selv mener at hjelpetjenestene kommer for sent inn med hjelp, og at små problemer da kan vokse seg store og u håndterlige. Dette understøttes i Barneombudets rapport «Hadde vi fått hjelp tidligere, hadde alt vært annerledes». Flertallet har forståelse for at hjelpetjenestene, skolen, og barnehagen ikke alltid klarer å få innblikk i barns hjemmesituasjon. Barn er dessverre veldig lojale mot egne omsorgspersoner selv om de utsettes for omsorgssvikt, slik at det er krevende å få innblikk i barn og unges hjemmesituasjon. Flertallet mener derfor det blir viktig å oppdage barn, unge og foreldres behov for hjelpetjenester så tidlig som mulig, og at det ikke kan forventes at barna selv forteller. Det handler om kunnskap og om å våge å se. Flertallet mener at særlig helsestasjonene har et viktig ansvar i å kartlegge barns omsorgssituasjon, og er glad for satsingen på en tverrfaglig helsestasjons- og skolehelsetjeneste av høy kvalitet, som skal sørge for god tilgang på hjelp og støtte til barn og unge og deres foreldre, fortsetter. Helselovgivningen ble endret fra 1. januar 2018 med en tydeliggjøring av at helsetjenestene som sådan har ansvar for arbeid mot vold og overgrep. I tillegg ble forskrift for helsestasjon og skolehelsetjeneste revidert i 2018, hvor vold og overgrep både er tatt inn i formålsbestemmelsen og i tjenestenes innhold. Flertallet er glad for at det i samfunnet er økende bevissthet om hvor viktig det er med tidlig innsats og forebygging, både for den enkeltes livskvalitet, og også for samfunnsøkonomien. Flertallet ser frem til at regjeringen skal legge frem en økonomisk forpliktende opptrappingsplan for barn og unges psykiske helse. Dette er en plan flertallet mener vil legge et godt grunnlag for videre å styrke det viktige forebyggende arbeidet i kommunene. Flertallet mener kommunen må tilstrebe å innføre en endørspolitikkk hvor barn, unge og deres omsorgspersoner, som trenger hjelp, helst bare behøver å forholde seg til én person som kan koordinere hjelpen både fra kommunen og spesialisthelsetjenesten.

Flertallet mener opptrappingsplanen også må svare på behovet for en bedre og sterkere samordning av tjenester til barn og unge for å sikre mer helhetlige tjenester for barn. Flertallet støtter at regjeringen vurderer å foreslå lovfesting av en plikt for kommunen til å utpeke en instans eller opprette en egen funksjon som

skal ha ansvaret for å koordinere hjelpetjenester til barn og unge og samarbeidet inn mot spesialisthelsetjenesten. Flertallet mener det er nok kunnskap om konsekvensene av vold, overgrep og annen omsorgssvikt på barn til at det må tas offensive grep, noe den varslede økonomisk forpliktende opptrappingsplanen for barn og unges psykiske helse er ment å svare opp, sammen med en rekke andre planer. For flertallet er ikke spørsmålet om vi har råd til å investere i gode oppvekstbetingelser for barn og unge, men at vi ikke har råd til å la det være.

Når flertallet ikke støtter forslagene fremmet i representantforslaget, er det fordi regjeringen har vært, er, og fortsatt vil være, pådriver for å utvikle gode modeller for samarbeid og samordning av tjenester, og at det allerede pågår en rekke utredningsarbeider knyttet til å styrke samordning og koordinering av tjenester for utsatte barn og unge. Flertallet er likevel glad for at oppmerksomheten igjen rettes mot et område vi må ha høy og kontinuerlig politisk bevissthet om, og at et barn utsatt for vold, seksuelle overgrep eller annen omsorgssvikt er ett for mye.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener barns rett til gode samordnede tjenester bør sikres rettslig for å forhindre forskjellsbehandling og uberettigede variasjoner i tilbudet. Slik det er i dag, har ikke alle særlovene bestemmelser om plikt til å samarbeide med andre sektorer, og dette underbygger behovet for en overordnet lovhjemmel som sikrer barns rett til samordnede tjenester. Disse medlemmer mener at barn og unges rett til samordnede tjenester bør sikres gjennom en generell lovfesting som forplikter samtlige tjenester som er i kontakt med barn og unge.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide en offentlig og lett tilgjengelig oversikt over hvilke hjelpetilbud som finnes for barn utsatt for vold og seksuelle overgrep og deres familier i landets kommuner. For å sikre flere barn god hjelp må oversikten lages raskt, og det må sikres at både skoler, elevene og ulike helsetjenester i kommunene blir gjort kjent med denne oversikten.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti fremmer i tillegg følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede og fremme forslag om hvordan én kommunal tjeneste kan utøve det overordnede ansvaret i kommunen for å kartlegge be-

hov og følge opp barn og familier som har opplevd vold i nære relasjoner. I en slik utredning bør den kommunale helsetjenestens rolle vurderes særskilt.»

«Stortinget ber regjeringen utrede en generell lovfesting av barn og unges rett til samordnede tjenester og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet mener vi som fellesskap må ta ansvar for å intensivere arbeidet mot vold og overgrep, og viser til at Arbeiderpartiet i sitt alternative statsbudsjett for 2019 foreslo et krafttak mot vold i nære relasjoner og seksuelle overgrep og satte av 1,1 mrd. kroner ut over regjeringens forslag innenfor flere rammeområder.

Komiteens medlem fra Senterpartiet støtter forslagsstillernes intensjon om å gi kommunene strengere forpliktelser til å samordne tjenestetilbudet til utsatte barn og unge. Dette medlem vil understreke at fastlegetjenesten og helsestasjonene i dag spiller en sentral rolle for å ivareta volds- og overgrepsutsatte barn og unge, og at disse tjenestene bør sikres nok ressurser for å utøve denne oppgaven. I sitt alternative statsbudsjett for 2019 styrket Senterpartiet kommuneøkonomien, blant annet med sikte på å løfte disse tjenestene.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet viser til barne- og likestillingsministerens uttalelse til representantforslaget, hvor det påpekes at tematikken har vært diskutert i «Mestre hele livet – regjeringens strategi for god psykisk helse (2017–2022)»:

«Regjeringen vil også vurdere å lovfeste en plikt for kommunen til å utpeke en instans eller opprette en egen funksjon som skal ha ansvaret for å koordinere hjelpetjenester til barn og unge. I tillegg vil regjeringen utrede å ta inn en bestemmelse i de lovpålagte samarbeidsavtalene mellom de kommunale helse- og omsorgstjenestene og spesialisthelsetjenesten om samarbeid om barn og unge med behov for tjenester fra begge nivåer. Bestemmelsen kan omfatte flere sektorer enn helse- og omsorgstjenestene.»

Disse medlemmer mener regjeringen har hatt nok tid til å vurdere slike tiltak. Lov om kommunale helse- og omsorgstjenester inneholder allerede i dag en bestemmelse om at kommuner skal utpeke en koordinator for brukere med varig behov for koordinerte tjenester. På tilsvarende måte kan man etter disse medlemmers vurdering forplikte kommunene til å utpeke en instans som har ansvaret for å sikre samordnet tjenestetilbud til volds- og overgrepsutsatte barn og unge, uten at man dermed legger føringer på hvilken instans dette skal være i hver enkelt kommune. Disse medlemmer anser det også som nødvendig å sikre

samordnede tjenester for brukere med behov for både spesialisthelsetjenester og kommunehelsetjenester.

På denne bakgrunn fremmer komiteens medlem fra Senterpartiet følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen legge frem forslag om en lovfestet plikt for kommunene til å utpeke en instans som har ansvaret for å samordne hjelpetjenester til utsatte barn og unge i kommunen.»

«Stortinget ber regjeringen foreslå en bestemmelse i de lovpålagte samarbeidsavtalene mellom de kommunale helse- og omsorgstjenestene og spesialisthelsetjenesten som sikrer samarbeid om utsatte barn og unge som behøver tjenester fra begge nivåene.»

Dette medlem mener det viktigste nå er å prioritere arbeidet med å gi kommuner en lovpålagt plikt til å utpeke en instans som har det overordnede ansvaret for samordnede tjenester for barn og unge, framfor å gi barn og unge en individuell rettighet til dette.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti vil understreke at alle barn i Norge skal beskyttes mot omsorgssvikt, vold og overgrep. Der familiene ikke strekker til, har samfunnet en plikt til å sikre barn og unge gode omsorgstilbud og oppvekstsvilkår.

Dette medlem vil vise til Sosialistisk Venstrepartis alternative statsbudsjett, der det ble fremmet forslag om å øke bevilgningene til en rekke tiltak for å forebygge, oppdage og hjelpe barn og unge som utsettes for vold og overgrep. Blant annet ble det foreslått 600 mill. kroner i økte og øremerkede midler til helsestasjoner, jordmødre og skolehelsetjeneste, 230 mill. kroner for å øke bemanningen i det kommunale barnevernet, 20 mill. kroner til krisesentrene og 25 mill. kroner knyttet til oppfølging av opptrappingsplanen mot vold og overgrep ut over regjeringens forslag.

Dette medlem vil for øvrig vise til representantforslaget fra representantene fra Sosialistisk Venstreparti om Barnevernsløftet II (Dokument 8:49 S (2018–2019)). Det er viktig at barnevernet over hele landet skal kunne gi tidlig og riktig hjelp, slik at barna får både omsorg og vern og mulighet til å mestre livene sine og utvikle evnene sine. Tilsyn, forskning og tilbakemeldinger fra barnevernsbarn, deres pårørende og ansatte i barnevernet viser dessverre at det er uønskede kvalitetsforskjeller mellom kommunene, og at det er for liten tid til å følge opp hvert enkelt barn på en god måte. Dette medlem viser til at dette er grunnen til at Sosialistisk Venstreparti mener at bemanningen i det kommunale barnevernet må økes, og at det må innføres en veiledende bemanningsnorm, slik at de ansatte ikke har ansvar for mer enn 15 barn.

Forslag fra mindretall

Forslag fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen utarbeide en offentlig og lett tilgjengelig oversikt over hvilke hjelpetilbud som finnes for barn utsatt for vold og seksuelle overgrep og deres familier i landets kommuner. For å sikre flere barn god hjelp må oversikten lages raskt, og det må sikres at både skoler, elevene og ulike helsetjenester i kommunene blir gjort kjent med denne oversikten.

Forslag fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen utrede og fremme forslag om hvordan én kommunal tjeneste kan utøve det overordnede ansvaret i kommunen for å kartlegge behov og følge opp barn og familier som har opplevd vold i nære relasjoner. I en slik utredning bør den kommunale helsetjenestens rolle vurderes særskilt.

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen utrede en generell lovfesting av barn og unges rett til samordnede tjenester og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Forslag fra Senterpartiet:

Forslag 4

Stortinget ber regjeringen legge frem forslag om en lovfestet plikt for kommunene til å utpeke en instans som har ansvaret for å samordne hjelpetjenester til utsatte barn og unge i kommunen.

Forslag 5

Stortinget ber regjeringen foreslå en bestemmelse i de lovpålagte samarbeidsavtalene mellom de kommunale helse- og omsorgstjenestene og spesialisthelsetjenesten som sikrer samarbeid om utsatte barn og unge som behøver tjenester fra begge nivåene.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og råder Stortinget til å gjøre følgende

v e d t a k:

Dokument 8:243 S (2017–2018) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Per Espen Stoknes, Elise Bjørnebekk-Waagen og Ingvild Kjerkol om bedre kommunale tilbud til volds- og overgrep utsatte unge – vedtas ikke.

Oslo, i helse- og omsorgskomiteen, den 5. februar 2019

Geir Jørgen Bekkevold

leder

Carl-Erik Grimstad

ordfører

VEDLEGG**Brev fra Barne- og likestillingsdepartementet v/statsråd Linda C. Hofstad Helleland til helse- og omsorgskomiteen, datert 28. august 2018****Representantforslag Dok 8:243 S (2017-2018) om bedre kommunetilbud til volds- og overgrepssatte unge**

Jeg viser til forslaget fra representantene Per Espen Stoknes, Elise Bjørnebekk-Waagen og Ingvild Kjerkol om bedre kommunale tilbud til volds- og overgrepssatte unge. Forslaget ble oversendt Helse- og omsorgsdepartementet 21. juni 2018 til vurdering. Siden Barne- og likestillingsdepartementet koordinerer arbeidet mot vold mot barn, svarer jeg på vegne av flere statsråder.

Forslag 1: *Stortinget ber regjeringen utarbeide en offentlig og lett tilgjengelig oversikt over hvilke hjelpetilbud som finnes i landets kommuner for barn utsatt for vold og seksuelle overgrep og deres familier. For å sikre flere barn god hjelp må oversikten lages raskt, og det må sikres at både skoler, elevene og ulike helsetjenester i kommunene blir gjort kjent med denne oversikten.*

Det finnes tilgjengelig informasjon om hvilke hjelpetilbud som finnes for barn utsatt for vold og seksuelle overgrep og deres familier.

Ung.no er det offentliges informasjonskanal for ungdom. Portalen gir kvalitetssikret og oppdatert offentlig informasjon, blant annet om vold og overgrep. På ung.no finnes det en oversikt over hjelpetjenester for ungdommer utsatt for vold eller seksuelle overgrep.

Videre gir dinutvei.no oversikt over hjelpetilbud, informasjon og kunnskap om vold i nære relasjoner, voldtekt og andre seksuelle overgrep. Dinutvei.no skal bidra til at det blir enklere å:

- få oversikt over hjelpetilbud som finnes, lokalt og nasjonalt
- få tilgang til kunnskap om egen eller andres situasjon
- bli trygg på å henvende seg til hjelpeapparatet, uansett grunn

I Prop 12S (2016-2017) Opptrappingsplanen mot vold og overgrep, har regjeringen forpliktet seg til å gi bedre informasjon om vold og overgrep til befolkningen generelt og til særskilte grupper. Dette er en løpende oppgave, og departementet vil vurdere hvordan informasjonen om hjelpetilbudene rettet mot barn kan styrkes.

Forslag 2: *Stortinget ber regjeringen utrede og fremme forslag om hvordan en kommunal tjeneste kan utøve det overordnede ansvaret i kommunen for å kartlegge behov og følge opp barn og familier som har opplevd vold i nære relasjoner. I en slik utredning bør den kommunale helse-tjenestens rolle vurderes særskilt.*

Forslag 3: *Stortinget ber regjeringen utrede en generell lovfesting av barn og unges rett til samordnede tjenester og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.*

Forslag 2 og 3 kommenteres samlet. Departementet viser også til Helse- og omsorgsministerens svar på spørsmål til skriftlig besvarelse fremsatt av stortingsrepresentant Elise Bjørnebekk-Waagen (Dokument nr. 15:1741 (2017-2018)).

Både *Opptrappingsplanen mot vold og overgrep (2017-2021)* og utredningen *"NOU 2017:12 Svikt og svik"* beskriver mangler og behov for forbedringer i tjenestetilbudet for voldsutsatte.

Regjeringen har gjennom *Tiltaksplan for å bekjempe vold og seksuelle overgrep mot barn og ungdom (2014-2017)* En god barndom varer livet ut og *Prop. 12 S (2016-2017) Opptrappingsplan mot vold og overgrep (2017-2021)* igangsatt en rekke tiltak for å forbedre tilbudet til barn og familier som har opplevd vold i nære relasjoner. Ett av tiltakene var å spørre barn og unge om hvordan de opplever kontakten med helsepersonell når de har opplevd vold eller seksuelle overgrep. Helsedirektoratet ba Barneombudet gjennomføre undersøkelsen, som i tillegg til annen kunnskap, skulle være grunnlaget for å utarbeide konkrete råd til helsepersonell.

I Barneombudets rapport *"Hadde vi fått hjelp tidligere hadde alt vært annerledes"* fremkommer barn og unges erfaringer bl.a. om manglende samarbeid og brutte relasjoner. Departementet har bedt Helsedirektoratet om å vurdere om Barneombudets rapport tilsier at det er behov for nye tiltak i tillegg til de som allerede er vedtatt og delvis påbegynt.

I NOU 2016:16 foreslår Barnevernlovutvalget å lovfeste at kommunen skal ha ansvaret for å samordne tjenestetilbudet rettet mot et barn når dette er nødvendig. Samordningsoppgaven skal omfatte tilfeller der det er uenighet mellom kommunale tjenester om tjenestetilbudet rettet mot et barn. Forslaget sees i sammenheng med oppfølging av *Mestre hele livet, regjeringens strategi for god psykisk helse (2017-2022)* som ble lagt frem i august 2017. I strategien omtales arbeidet mot manglende koordinert hjelp:

"Selv om mange barn får god og koordinert hjelp, er det fortsatt for mange som opplever tjenestetilbudet som fragmentert. Funn fra tilsyn viser for ofte svikt i tjenestene som er undersøkt, og det er mye som tilsier at man i dag ikke sikrer helhetlige tjenester for barn, unge og deres familier når det er behov for hjelp fra flere sektorer og nivåer. Mange barn som har behov for et helhetlig tilbud med langvarige og koordinerte tjenester, får ikke individuell

plan. Dette til tross for at tjenestemottakere med slike planer opplever at tjenestene er bedre koordinerte enn de som ikke får en individuell plan. Det er behov for en bedre og sterkere samordning av tjenester til barn og unge.

Stortinget har bedt regjeringen vurdere et krav om at kommunene skal definere hvem som har det overordnede ansvaret for hjelpetjenestene til barn og unge (vedtak nr. 838 (2015- 2016)). Regjeringen vil utrede hvordan ulike tjenester til barn og unge kan koordineres bedre, blant annet når det kommer til samordning av individuelle planer innenfor de ulike sektorer.

Regjeringen vil også vurdere å lovfeste en plikt for kommunen til å utpeke en instans eller opprette en egen funksjon som skal ha ansvaret for å koordinere hjelpetjenester til barn og unge. I tillegg vil regjeringen utrede å ta inn en bestemmelse i de lovpålagte samarbeidsavtalene mellom de kommunale helse- og omsorgstjenestene og spesialisthelsetjenesten om samarbeid om barn og unge med behov for tjenester fra begge nivåer. Bestemmelsen kan omfatte flere sektorer enn helse- og omsorgstjenestene"

Det pågår allerede et utredningsarbeid knyttet til å styrke samordning og koordinering av tjenester for utsatte barn og unge. Det er viktig å avvente resultatene av dette før en beslutter om nye utredninger bør igangsettes.

Samordning av tjenester er en utfordring som krever innsats på flere områder. Plikten til samarbeid og samordning fremgår allerede av en rekke lovverk, og nye lovendringer vil ikke nødvendigvis løse utfordringene. Regjeringen vil fortsatt være pådriver for å utvikle gode modeller for samarbeid og samordning av tjenester.

